

інші чинники. Але далеко не останню роль серед них мають відігравати саме особи, що проходять військову службу, які своєю повсякденною працею створюють особливий соціальний продукт – національну безпеку України" [6].

Використана література:

1. Юридична енциклопедія. – К.: вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. – Т. 5. – С. 46.
2. Закон України "Про військовий обов'язок і військову службу" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 385.
3. Закон України "Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України" // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 32. – С. 225.
4. Закон України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України" // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 32 – Ст. 225.
5. Международный пакт о гражданских и политических правах. Международные акты о правах человека // Сборник документов. – М., 1999.
6. Григоренко Є.І. Конституційні засади проходження військової служби громадянами України: проблеми теорії і практики : монографія. – Х.: Право, 2010. – С. 163.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2010 р.

УДК 343.982.33

Н.С. Скриннікова

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена висвітленню проблемних питань злочинності неповнолітніх осіб жіночої статі як об'єкта кримінологічного дослідження. Значна увага приділяється дослідженню характеру впливу особистісних психофізіологічних деформацій та соціальних детермінантів на злочинну поведінку неповнолітніх дівчат.

Ключові слова: *кримінологія, злочини, неповнолітні особи жіночої статі.*

В статье освещаются проблемные вопросы преступности несовершеннолетних лиц женского пола как объекта криминологического исследования. Существенное внимание уделяется исследованию характера влияния личностных психофизиологических деформаций и социальных детерминантов на преступное поведение несовершеннолетних девушек.

Ключевые слова: *криминология, преступления, несовершеннолетние лица женского пола.*

In the article it is shown the problem questions of criminality of female juveniles as the object of criminological research. Great attention is given to the investigation of character of influence of personal psychophysiological deformations and social determinants on the criminal behavior of juvenile girls.

Key-words: criminology, crimes, female juveniles.

Постановка проблеми у загальному вигляді: У кримінологічній літературі злочинність серед неповнолітніх виділяється у самостійний вид злочинності. Така необхідність виділення для самостійного кримінологічного дослідження цього виду злочинності пояснюється двома причинами.

По-перше, особливостями у генезисі та мотивації злочинів, що вчиняються неповнолітніми, які зумовлені специфікою їх виховання та життєдіяльності (відносно обмежений період формування особистості, швидка зміна соціального становища, кола та змісту соціальних функцій обмежена дієздатність, тощо), особливостями особистісних, психологічних та інших характеристик. Звідси і специфіка рівня, структури та динаміки злочинності неповнолітніх, її причин та умов, а також їх висока злочинна активність.

По-друге, запобігання злочинам серед неповнолітніх осіб становить собою одне з найважливіших завдань як для органів, що є суб'єктами у запобіганні злочинності неповнолітніх, так і для суспільства у цілому. Адже від їх ефективності залежить моральний клімат у суспільстві. Раннє виявлення та своєчасне вжиття запобіжних заходів до неповнолітніх злочинців, створює передумови до того, щоб не допустити формування у цих осіб стійкої спрямованості на вчинення у подальшому будь-яких злочинів [1, 242-243].

Висловлене, обумовлює необхідність всебічного аналізу злочинності неповнолітніх, як відносно самостійного соціального явища. Зокрема, Г.Ф. Хохряков вважає, що виділення у окремий вид злочинності неповнолітніх веде до протиставлення її зі злочинністю інших вікових груп, а порівняння неповнолітніх у віці від 16 до 18 років з дорослими у віці від 18 до 19 років, на думку автора, є штучним, так як між ними більше спільного ніж відмінного. Тому автор висловлених міркувань пропонує вести мову не про злочинність неповнолітніх, а про злочинність молоді [2, 264-265].

Зв'язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Обраний напрямок наукового дослідження належить до пріоритетних у науці кримінології. Стаття виконана відповідно до плану науково-дослідної діяльності кафедри кримінального права та процесу Донецького національного університету. Тема статті узгоджується з положеннями Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 рр.

Тема також затверджена: постановою Кабінету Міністрів України № 1767 від 20 грудня 2006 року, державною програмою запобігання дитячій бездоглядності на 2013-2015 рр., указом Президента України від 21 лютого 2003 року, комплексною програмою запобігання дитячій бездоглядності у Донецькій області на 2006 – 2010 роки, розпорядженням голови Донецької обласної державної адміністрації №340 від 24 липня 2006 року та Обласної програми запобігання дитячій бездоглядності на 2007 – 2010 роки, що була затверджена розпорядженням голови Донецької міської ради № 8/20 від 21 лютого 2007 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Розгляд дослідження проблеми вивчення неповнолітніх вже здійснювався на теренах кримінологічної науки. У зарубіжній літературі заявленій проблемі приділяли увагу такі вчені: Ю.М. Антонян, Н.В. Беляєва, А.І. Долгова, Е.Д. Ермаков, І.Ю. Кулагін, Г.М. Міньковский, В.Ф. Пирожков, І.Ю. Сундієва, Х. Решміт, Г.Ф. Хохряков У вітчизняній кримінології цьому питанню приділяли увагу такі вчені як: Ю.А. Абросімова, В.О. Глушков, В.В. Голіна, В.К. Грищук, О.М. Джуза, В.П. Ємельянов, А.П. Закалюк, В.С. Зеленский, О.М. Костенко, О.М. Литвак. Але наукових праць, спеціально присвячених проблемі, як об'єкт кримінологічного дослідження вчинених злочинів неповнолітніми особами жіночої статі спеціально не вивчали. Серед праць, для яких характерний комплексний підхід до цієї проблематики, в першу чергу слід виділити роботи таких дослідників як Л.М. Давиденко, О.М. Ігнатюк, М.І. Трофимов, І.К. Туркевич, В.І. Лановенко, С.Я. Лихова, А.А. Примаченок, К.К. Сперанський, Н.С. Юзікова, С.С. Яценко.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Наше наукове дослідження присвячено висвітленню об'єкта кримінологічного дослідження серед злочинів вчинених саме неповнолітніми особами жіночої статі. Цьому питанню і присвячена наша наукова стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Очевидним є те, що між злочинністю неповнолітніх хлопців та злочинами вчиненими неповнолітніми дівчатами є багато спільних ознак проте, за висновками статевої психології, самостійні судження про навколишнє оточення у дівчат з'являються раніше ніж у хлопців, десь біля 8-10 років. Судження принципів "добра та зла" у дівчат сформовано вже у 3-х річному віці. Біля 9-14 років на основі суджень формуються переконання, які відстоюються у спорах як власна точка зору, і вже від 14, а то і 16 років на основі відфільтрованих, сформованих суджень починає активно формуватись світогляд – як стійкий психологічний, ментальний феномен котрий у значній мірі визначає долю неповнолітньої дівчини [3, 280-327].

Отож є всі підстави говорити про те, що у неповнолітніх дівчат до 16 років сформовані усі особливості соціального, психологічного та психофізіологічного характеру, що безпосередньо впливають на їх поведінку. Це їх відрізняє від вікової психології неповнолітніх хлопців, і тим самим пояснює низький показник вчинених злочинів неповнолітніми особами жіночої статі [4].

З цього ще не випливає що дослідження злочинів вчинених неповнолітніми дівчатами та формування заходів запобігання не повинні базуватися на загальних положеннях наук кримінології та кримінального права, на загальній концепції політики боротьби зі злочинністю. Мова йде тільки про кримінологічні особливості у формуванні системи запобігання злочинів вчинених неповнолітніми дівчатами від виду злочинності неповнолітніх. Якраз через це у об'єкт кримінологічного дослідження входить вивчення злочинів вчинених неповнолітніми особами жіночої статі. Обов'язково включаються питання про їх місце у структурі всієї злочинності, про їх співвідношення зі злочинністю неповнолітніх хлопців та дорослих жінок (у тому числі про віковий вплив початку злочинної діяльності на рецидив, про їх вплив дорослих злочинців на неповнолітніх, тощо). Саме такий підхід існує не тільки у наукових дослідженнях, але й у діяльності державних органів при формуванні заходів запобігання злочинності неповнолітніх. Для прикладу, у Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001-2005 роки, яка затверджена указом Президента України від 25 грудня 2000 року №1376/2000 та у Комплексній програмі профілактики правопорушень на 2007-2009 рр., затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 р. № 1776, передбачено окремий розділ про мінімізацію злочинного впливу на неповнолітніх та молодіжне середовище неповнолітніх дівчат, а також заходи, що у ньому передбачені впливають із загальних підходів, які закладені у цій програмі.

Проте, на сьогодні не має єдиних підходів щодо значення та впливу особистісних особливостей неповнолітніх дівчат на їх поведінку, у тому числі і злочинну. Тому для розробки наукових підходів до дослідження злочинів вчинених неповнолітніми дівчатами необхідно та важливо встановити природу особливостей (соціальні чи генетичні, або ж співвідношення їх у поєднанні) та правильне трактування їх значень у структурі факторів, що зумовлюють вчинення злочинів неповнолітніми особами жіночої статі. І чи можемо ми трактувати злочинну поведінку неповнолітніх дівчат як досить відособлену гомогенну соціально-вікову групу, яка нібито протистоїть іншій частині дорослого населення [5].

З певних причин сталося так, що останнім часом у кримінології приділяється більше уваги дослідженню особистісних деформацій неповнолітніх правопорушників, ніж встановленню соціальних детерміна-

нтів такої поведінки у неповнолітніх осіб жіночої статі, або ж навпаки особистісні деформації неповнолітніх не беруться до уваги при аналізі протиправної поведінки неповнолітніх дівчат. І тому одним з найважливіших у колі питань, які виникають на сьогодні при вивченні об'єкта кримінологічного дослідження серед злочинів вчинених неповнолітніми особами жіночої статі, є – проблема співвідношення особистісних психофізіологічних деформацій неповнолітніх дівчат та загально-соціальних детермінантів їх злочинної поведінки.

Деформації неповнолітніх дівчат, можуть мати глобальний характер, або відображати окремі сторони їх особистості. Можуть бути соціальні (моральні, правові) або біологічні (фізіологічні, психологічні, психіатричні).

Формування антисоціальної поведінки у неповнолітніх дівчат становить собою процес накопичення особистісних деформацій у сферах потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій.

При несприятливому формуванні у неповнолітньої дівчини виникає невідповідність між рисами і якостями особи та вимогами оточуючої дійсності. Вона виявляється не адаптованою до навколишнього соціального середовища у якому повинна правильно жити, навчатись та працювати.

При дослідженні особистісних деформацій неповнолітніх дівчат, виявленні їх закономірностей та виникнення, необхідно встановити той об'єктивний вплив соціального середовища, який сформував їх минуле і підтримує їх зараз. Якраз такий підхід дозволяє отримати об'єктивні дані, завдяки яким можна виробляти систему заходів запобігання злочинної поведінки неповнолітніх дівчат.

Наведений підхід передбачає не тільки виявлення динаміки формування і вираження особистісних деформацій, але й ізолювання неповнолітньої дівчини від обставин, які зумовлюють формування антисоціальних установок особи, як у мікро середовищі, так і в системі соціального контролю в цілому [6, 18-24].

Особистісні деформації у дівчат виникають відразу, на відміну від хлопців, вони не формуються протягом тривалого проміжку часу. Раптово з'являються та міцно закріплюються у їх поведінці, яка відхиляється від вимог соціальних норм та інших стандартів соціально-позитивної поведінки. При цьому складний механізм поведінки неповнолітньої дівчини не може бути зрозумілим без дослідження усіх аспектів, у тому числі без аналізу ролі та значення для психічної діяльності особи біологічних особливостей, успадкованих патологічних та інших факторів.

Доведено, що людина не народжується злочинцем. Але біологічні особливості особи можуть сприяти впливу певних соціальних факторів

людської поведінки у конкретних ситуаціях та, тим самим, можуть бути пов'язані з протиправною поведінкою. Хоча зв'язок між психофізіологічними особливостями та злочинною поведінкою виявляється опосередкований, його не можна не враховувати при визначенні ступеня відповідальності та при прогнозуванні індивідуальної поведінки.

Проте, як показало наше дослідження, не можна підняти соціальні проблеми чисто віковими, психологічними або ж психофізіологічними. У таких дослідженнях може істотно викривлятися природа та сутність процесів і явищ, які детермінують злочинну поведінку людини. У дійсності процес формування неповнолітньої дівчини, яка стала на шлях вчинення злочинів, може визначатись віковими чи індивідуально-психологічними характеристиками, доказом цьому є той факт, що мотиви вчинених злочинів у переважної більшості дорослих жінок, які вчиняють тяжкі насильницькі злочини, простежуються саме у раптових психологічних фрустраціях зумовленні віком. Вікові особливості - тільки частина соціальної характеристики членів суспільства. Безумовно їх не можна ігнорувати, особливо у виховних та профілактичних програмах, але не можна і перебільшувати, протиставляти іншим елементам, які визначають процес соціалізації особи. Психологічні особливості самі по собі, демографічні та соціально-психологічні особливості, умови життя та відносини, у яких відбувається формування дітей та підлітків жіночої статі, не обумовлюють фатальної невідворотності зривів, конфліктів, правопорушень. Соціально-вікова особливість цієї вікової групи населення перетворюється на негативну, тільки у тих випадках, коли має місце її повне ігнорування, або ж при несвоєчасному або недостатньому врахуванні. Особистісні деформації ускладнюють, але не усувають можливості самоконтролю та самовиховання, і практично завжди такі неповнолітні дівчата передбачають наявність та розвиток соціальної відповідальності за власну поведінку.

Генезис злочинів неповнолітніх дівчат завжди, так чи інакше пов'язаний з "поганими стосунками" з суспільством, окремими його соціальними ланками та інститутами (сім'єю, оточенням у побуті, навчанні, ровесниками, тощо) [7].

Безперечно, що в міру розвитку наук біологічного циклу (генетики, фізіології та психіатрії) буде виникати потреба постійно використовувати ці дані для потреб кримінології, кримінально-виконавчого права та профілактичних служб, тощо. Але безспірним є і те, що основна увага повинна бути спрямована на виявлення та зміну криміногенних соціальних умов життя неповнолітніх дівчат, які ще не стали на шлях вчинення злочинів. Генетичні особливості неповнолітніх дівчат (якщо вони виявлені) служать тільки фоном у певній ситуації де отримують свою реалізацію. Чим довше неповнолітня дівчина йде кримінальним шляхом, тим стійкіше відпрацьовані схеми її кримінальних навичок [8, 31-39].

Злочинні вчинки завжди з'являються потім, спочатку всі дітки народжуються гарними та є приємною радістю для своїх батьків. Безумовно є і певні рефлекси та інстинкти, в першу чергу, це самозахист, але й домінують започатковані позитивні соціальні рефлекси – ігри, навчання, гуртки, тощо. В які ігри буде бавитися маленька дівчинка, чому навчитися у оточуючих, кого буде копіювати, яку мету буде перед собою буде ставити, які ідеали буде сприймати – все це та багато іншого залежить вже не стільки від неї, скільки від тих людей, дорослих та однолітків, з котрими вона буде жити, переживаючи повсякденні ситуації, перебуваючи у життєвих ситуаціях спостерігачем або активним їх учасником.

Так, Г.М. Міньковський зазначав, що дитячі роки, у процесі формування поведінки особистості є найважливішими, оскільки у значній мірі визначають формування соціальних якостей майбутньої особистості [9,115]. Цьому присвячено багато наукових доказів. Якщо проводити порівняльний аналіз вчинених злочинів серед неповнолітніх осіб жіночої статі у різних регіонах, то тут спостерігається наступна закономірність: а саме відносно стійка залежність між рівнем вчинених злочинів серед неповнолітніх дівчат у цьому регіоні та такими показниками, як частка неповнолітніх дівчат, які не працюють і не навчаються, концентрація впливу дорослих осіб, які були засуджені, чисельність побутових правопорушень, осіб які перебувають на різного роду обліках (алкоголіки, наркомани, психічно хворі та інші.) чисельність сімей, в яких є маленькі діти та які розпались, кількістю сімей у яких тільки був один з батьків, або ж обидва тривалий час працюють за кордоном, рівень безробіття в регіоні, тощо. Так, для прикладу, динаміка вчинених злочинів серед неповнолітніх осіб жіночої статі у загальній структурі злочинності сесед неповнолітніх у 2004 році є найвищою – збільшення на 4,6%, але з 2005 року простежується незначний спад вчинених злочинів у наступних областях: Чернівецька – 7,2%; Луганська – 7,1%, Закарпатська – 7,7% , Волинська – 7,7% у порівнянні з м. Києвом та Дніпропетровською обл. де 7,8 і 7,9% відповідно. Так до початку 2009 року питома вага вчинених злочинів неповнолітніми особами жіночої статі у 2008 році становила – 5,8%, прорівняно із 2007 роком знизилась на 1%. [4].

Отже, у таких регіонах, де соціальна ситуація складніша та вищий рівень злочинності неповнолітніх, сімейне неблагополуччя в найширшому соціальному розумінні є чи не найважливішим показником, що впливає на стан та подальшу тенденцію злочинів вчинених неповнолітніми особами жіночої статі. Сімейне благополуччя акумулює різного роду негативні процеси та явища економічного, політичного, етико-виховного, демографічного, соціально-психологічного характеру, що відбуваються у нашому суспільстві та детермінують поведінку неповнолітніх осіб жіночої статі та визначають їх характер. Ці процеси у загальних формах визначають умови життя у суспільстві та відповідно коригу-

ють здійснення навчального та виховних процесів з неповнолітніми дівчатами, формують їх особистість. До процесів, що створюють негативні умови для життя та виховання неповнолітніх дівчат за останні п'ять років в Україні можна віднести наступне:

1) значна частина населення (тобто сім'ї, в яких зростають та виховуються неповнолітні особи жіночої статі) оціювання їх доходів за рівнем матеріального забезпечення та соціального статусу;

2) порушення принципу розподілу та перерозподілу матеріальних благ та їх споживання залежно від інтенсивності та соціальної значимості власної праці (матеріальне розбещення одних через отримання нефіксованих доходів, або навпаки низька оплата праці цілого ряду працівників, в тому числі вихователів та вчителів);

3) розбіжність у заходах навчання залежно від матеріального становища;

4) високий рівень матерів одиначок, розлучень та розпадів сімей, що супроводжується суттєвими змінами у вихованні неповнолітніх дівчат;

5) поширення наркоманії та алкоголізму, нервово-психічних розладів, хронічних захворювань окремих груп населення в тому числі батьків та осіб, які відповідальні за виховання та навчання неповнолітніх осіб жіночої статі;

6) низький рівень культури суспільства, бездуховна сваволя;

7) низький рівень правової культури у суспільстві та значна деформація моральної та правової свідомості окремих верств населення;

8) виїзд батьків за кордон на заробітки у відрив від своїх сімей;

9) недостатнє ресурсне та кадрове забезпечення суб'єктів, які займаються вихованням неповнолітніх дівчат.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Отже, підсумовуючи викладене ми прийшли до наступних висновків:

Важливими запобіжними заходами є здійснення соціального контролю за мікро середовищем, у якому відбувається психофізіологічне формування неповнолітніх дівчат. Вчасне виявлення негативного впливу такого середовища на неповнолітніх осіб жіночої статі та вчасне здійснення коригування процесу його формування, дасть можливість запобігти формуванню психологічних деформацій у неповнолітніх дівчат.

Також, встановлено, що найбільше соціальне значення у формуванні особистості неповнолітніх дівчат, безумовно здійснює сім'я в якій вони виховуються. Через сім'ю неповнолітні дівчата пізнають характер соціальних зв'язків, а також систему моральних та правових цінностей суспільства. Вивчення основних цінностей, правових, та інших життєвих орієнтацій неповнолітнім дівчатам показує їх стійку орієнтацію на сім'ю як найбільшу соціальну цінність (навіть при напружених стосунках між батьками та підлітками). Авторитет сім'ї, формування сімейних зв'язків є

дуже важливим. Це визначає особливу складність при плануванні та проведенні запобігальної роботи. Неповнолітні дівчата, як правило вважають, якщо їх сім'я чи сім'я їх рідних або близьких, яка знаходиться у важкому матеріальному становищі – винуватцями в цьому є тільки дорослі члени сім'ї.

Дослідження також показало, що не дивлячись на велику кількість сімей, що розпались, або значна частка не повних сімей – не змінює ставлення неповнолітніх дівчат до сім'ї. Кожна з них сподівається на те, що її власна майбутня сім'я буде кращою, міцнішою та щасливішою. Сім'я якраз виступає тим первинним соціальним мікро-середовищем у якому формуються їх риси та якості. І у всіх випадках деформації у поведінці неповнолітніх осіб жіночої статі можуть отримувати стимул до активізації, або позбавлення, залежно від атмосфери у сім'ї та тих дефектів виконання, які знищують процес морально-етичного та соціально-психологічного розвитку молодшої людини.

Наступний процес впливу – це соціальне середовище у яких вони проводять багато часу та який впливає на формування їх поглядів та цінностей, що може допомогти, або навпаки перешкоджати у майбутньому особам досліджуваної категорії виконувати певні соціальні функції. Проте, злочинна поведінка неповнолітніх осіб жіночої статі повинна розглядатись не тільки як результат їх моральної деформації, слабкого інтелектуального розвитку, недоліків культурного виховання, але й як певна форма соціального протесту проти існуючої реальності. Неможливість реалізувати свої потреби та інтереси у відповідному соціальному середовищі (що є притаманним для ситуації в Україні) також може штовхати неповнолітніх дівчат на вчинення злочинів.

Суть соціальної адаптації полягає, у таких випадках, у вимушеному втягненні працездатного населення, а також значної частини неповнолітніх осіб жіночої статі у різні види кримінальної активності. Чим інтенсивніший демографічний тиск та чим менше розвинута соціальна інфраструктура, тим у більшій мірі переважають кримінальні види зайнятості, що створює відповідну "перспективу" для неповнолітніх.

Наведені у статуті міркування не претендують на висвітлення всіх аспектів проблем злочинів вчинених неповнолітніми особами жіночої статі як об'єкта кримінологічних досліджень, а тільки спонукають до подальших більш комплексних досліджень.

Використана література:

1. Див.: Кримінологія: Учебник для вузов / Под общ. ред. д. ю. н., проф. А.И. Долговой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – С. 764-765; Кримінологія: Учебник /Под ред. В.М. Кудрявцева и В.Е. Эминова. 2-е издание, перераб. и доп. – М.: Юристъ, 1999. – С. 481; Ишаков С.М. Кримінологія: Учебник. – М.: Юриспруденция, 2000. – С. 242-243.

2. Хохряков Г.Ф. Криминология: Учебник / Отв. ред. В.Н. Кудрявцев. - М.: Юристъ, 1999. - С. 264-265.
3. Див.: Кулагина И.Ю., Колоцкий В.Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - М.: ТЦ "Сфера", 2001. - С. 280-327.
4. Див.: Експрес-інформація про стан злочинності на території України за 2004 - 2008 рр. Частина 5. МВС України. Управління оперативної інформації. - Київ, 2008.
5. Див.: Ремшмидт Х. Подростковый и юношеский возраст. Проблемы становления личности. - М.: "Мир", 1994.
6. Долгова А.И., Ермаков В.Д., Беляева Н.В. Проблемы типологии несовершеннолетних преступников // Вопросы борьбы с преступностью. Вып. 24. - М., 1976. - С. 18-24.
7. Детальніше див.: Антонян Ю.М., Бородин С.В. Преступность и психологические аномалии. - М., 1987; Антонян Ю.М. Психологическое отчуждение ребенка и проблема "случайного" и "закономерного" преступного поведения. - Ереван, "Айстан", 1987; Пирожков В.Ф. Законы преступного мира молодежи (криминальная субкультура). - Тверь, издательство "Приз", 1994.
8. Див.: Криминология: Учебник для вузов / Под общ. ред. проф. А.И. Долговой. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Издательство НОРМА, 2001. - С. 31-39.
9. Социально-психологическая характеристика личности несовершеннолетнего преступника : сборник научных трудов о программе исследования личности несовершеннолетнего преступника и социальной ситуации ее развития / под ред. Г. М. Миньковского. - М. : Ротапринт Всесоюз. ин-та по изучению причин и разработке мер предупрежд. преступн., 1975. - С. 115.

Стаття надійшла до редакції 27.05.2010 р.

УДК 343.346.8

І.О. Вороное

**ФЕНОМЕН БОТНЕТ – ЛАТЕНТНА МОБІЛІЗАЦІЯ
СЕГМЕНТІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ
ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ
ВИСОКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Мета статті полягає у дослідженні феномену ботнет, аналізу відповідної термінології, систематизації основних напрямків використання сегментів мережі та визначенні концептуальних заходів протидії цьому явищу. Внесено пропозиції щодо організації нових досліджень.

Ключові слова: *ботнет, злочини у сфері високих інформаційних технологій, латентна мобілізація, сегменти Інтернет, цифрова інформація, методика розслідування.*